

доступа: http://zn.ua/UKRAINE/rapid-trident-2015-kak-prohodyat-voennye-ucheniya-ukrainy-i-nato-183539_.html (25.07.2015). – Названіе с екрана.

3. Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2015 рік [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/238/2015> (23.04.2015). – Назва з екрану.

4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (26.05.2015). – Назва з екрану.

5. Підготовлена нова Воєнна доктрина України – Міноборони [Електронний ресурс] / ЛІГА.Новости – Режим доступу: http://news.liga.net/ua/news/politics/6508522-p_dgotovlena_nova_vo_nna_doktrina_ukra_ni_m_noboroni.htm (25.08.2015). – Назва з екрану.

6. Про затвердження Річної національної програми на 2010 рік з підготовки України до набуття членства в Організації Північноатлантичного договору [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/92/2010> (03.02.2010). – Назва з екрану.

7. УРАН – GEANT2: перспективи співпраці [Електронний ресурс] / Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут». – Режим доступу: <http://kpi.ua/ru/727> (25.09.2007). – Назва з екрану.

8. Чеченюк Л. В. Розвиток конструктивного партнерства України з НАТО [Електронний ресурс] / Державна служба експортного контролю України. – Режим доступу: http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article.jsessionid=2BA3C7FD9EFB3FB4FD395CB476C76AB0?art_id=45904. – Назва з екрану.

9. Кремень В. Г. Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації [Текст]: навч. посіб. / В. Г. Кремень, В. М. Ткаченко. – К.: Видavn. центр «ДРУК», 1998. – 446 с.

10. Партнерство Україна – НАТО: час усвідомлення реалій, потреб і нових підходів [Текст] / Національна безпека і оборона. – 2012. – №2–3. – С.2–9.

References

1. Aleksandrov O. Realii i perspektivy spivrobitnytstva Ukrainy z NATO v umovakh polityky pozablockovosti [Tekst] / Natsionalna bezpeka i oborona. – 2012. – №2/3. – С.34–37.

2. «Rapid trident – 2015»: kak prokholdiat voennye ucheniya Ukrainy i NATO [Elektronnyi resurs] / Zerkalo nedeli. Ukraina. – Rezhim dostupa: http://zn.ua/UKRAINE/rapid-trident-2015-kak-prohodyat-voennye-ucheniya-ukrainy-i-nato-183539_.html (25.07.2015). – Nazvanie s ekrana.

3. Pro zatverdzhennia Richnoi natsionalnoi prohramy spivrobitnytstva Ukraina – NATO na 2015 rik [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/238/2015> (23.04.2015). – Nazva z ekrana.

4. Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku «Pro Stratehiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy» [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (26.05.2015). – Nazva z ekrana.

5. Pidhotovlena nova Voienna doktryna Ukrainy – Minoborony [Elektronnyi resurs] / LIHA.Novosty – Rezhym dostupu: http://news.liga.net/ua/news/politics/6508522-p_dgotovlena_nova_vo_nna_doktrina_ukra_ni_m_noboroni.htm (25.08.2015). – Nazva z ekrana.

6. Pro zatverdzhennia Richnoi natsionalnoi prohramy na 2010 rik z pidhotovky Ukrainy do nabuttia chlenstva v Orhanizatsii Pivnichnoatlantynchnoho dohovoru [Elektronnyi resurs] / Ofitsiyni veb-sait Verkhovnoi Rady Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/92/2010> (03.02.2010). – Nazva z ekrana.

7. UРАН – GEANT2: perspektivy spivpratsi [Elektronnyi resurs] / Natsionalnyi tekhnicheskii univversytet Ukrayny «Kuevskiy polytekhnicheskii ynstytut». – Rezhym dostupu: <http://kpi.ua/ru/727> (25.09.2007). – Nazva z ekrana.

8. Checheiuk L. V. Rozvytok konstruktivnogo partnerstva Ukrainy z NATO [Elektronnyi resurs] / Derzhavna sluzhba eksportnogo kontroliu Ukrainy. – Rezhym dostupu: http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/printable_article.jsessionid=2BA3C7FD9EFB3FB4FD395CB476C76AB0?art_id=45904. – Nazva z ekrana.

9. Kremen V. H. Ukraina: shliakh do sebe. Problemy suspilnoi transformatsii [Tekst]: navch. posib. / V. H. Kremen, V. M. Tkachenko. – K.: Vydavn. tsentr «DRUK», 1998. – 446 s.

10. Partnerstvo Ukraina – NATO: chas usvidomlennia realii, potreb i novykh pidkhodiv [Tekst] / Natsionalna bezpeka i oborona. – 2012. – №2–3. – С.2–9.

Vonsovych O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Kyiv Academy for the Humanities» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

The role of cooperation between Ukraine and NATO in the context of improving defense capabilities and strengthening national security

The purpose of this article is to study the role of NATO-Ukraine cooperation in the context of improving defence capabilities and strengthening national security. The author has shown specific examples of NATO involvement in the process of counteracting modern modified challenges and threats. When writing the article, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main conclusions obtained are as follows: the role of NATO – Ukraine cooperation in the context of improving defence capabilities and strengthening national security is extremely important; enhancement and development of relations contributes and will contribute not only to stabilisation of the situation in the east, solving military, political, economic and other problems, but also affects, in a positive sense, the process of integration into Euro-Atlantic space in the future.

Keywords: Ukraine, NATO, cooperation, national security, defensive capacity.

Вонсович А. С., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Высшее учебное заведение «Киевская гуманитарная академия» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Роль сотрудничества Украины с НАТО в контексте повышения уровня обороноспособности и укрепления национальной безопасности

Исследовано роль сотрудничества Украины и НАТО в контексте повышения уровня обороноспособности и укрепления национальной безопасности. Автором на конкретных примерах продемонстрировано участие Североатлантического альянса в процессах противодействия современным видоизмененным вызовам и угрозам. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: роль сотрудничества Украины с НАТО в контексте повышения уровня обороноспособности и укрепления национальной безопасности является чрезвычайно важной; усиление и развитие отношений способствуют и будут способствовать в будущем не только стабилизации ситуации на востоке, решению военных, политических, экономических и других проблем, но и, в позитивном отношении, скажутся на процессе интеграции нашей страны в евроатлантическое пространство.

Ключевые слова: Украина, НАТО, сотрудничество, национальная безопасность, обороноспособность.

* * *

УДК 327

Боринська О. Л., кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та міжнародної інформації, Міжрегіональна Академія управління персоналом (Україна, Київ), olga.borynska@gmail.com

НЕОБХІДНІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Розглядається проблематика міжнародного політичного прогнозування (довгострокових, тактичних, операційних прогнозів) у контексті трансформаційних процесів зовнішньої політики країн Центральної та Східної Європи. Доводиться, що чітко визначені стратегічні орієнтири, об'єднання з країнами-партнерами навколо спільних проблем і стратегічних цілей можуть надати можливість державі досягнути поставленої мети та зайняти відповідне місце на міжнародній арені.

Ключові слова: політичне прогнозування, трансформаційні процеси, політичні трансформації, зовнішня політика, країни Центральної та Східної Європи.

За наслідками подій 2014–2015 років очевидним став факт неготовності державної та політичної системи України до критичної ситуації (чи сепаратистського збройного виступу, чи вторгнення військ сусідньої держави) – ця неготовність призвела до катастрофічних

наслідків. Окрім, зрозуміло, політичної кризи і, в скорому часі, зміни конституційного ладу, величезної гуманітарної катастрофи, зруйнування інфраструктури і аграрно-промислового комплексу, які відкинули розвиток регіону на декілька десятиліть.

Метою даної наукової розвідки є спроба показати, що вчасний, зважений, адекватний міжнародно-політичний прогноз, якщо не попередить загрозу, то, принаймні, дасть можливість гідно підготуватись, дасть вигреш у часі і цим зменшить наслідки від зіткнення. Використання політичного прогнозування, побудова стратегічної мети, узгодженість дій із партнерами, дала можливість певним країнам Центральної та Східної Європи досягнути не лише економічного успіху але і відчуття захищеності і безпеки.

Відповідно, основними категоріями, якими ми оперуємо у даній статті є «політичне прогнозування», «політичні трансформації», «країни Центральної та Східної Європи». Розглянувши кожен з цих термінів, співставивши різні наукові погляди щодо їх означення та застосування, визначимо ті, які найбільш повно відображають ідею і дають можливість розкрити мету нашого дослідження.

Отже, політичне прогнозування здобуло поштовх до розвитку у другій половині п'ятдесятих років ХХ ст., що було зумовлено нагальною необхідністю у результатах, тобто політичних прогнозів. Під час «холодної війни», коли гонка озброєнь могла у будь-який момент призвести до глобальної катастрофи, точна оцінка політичної ситуації на міжнародній арені та перспективи її розвитку стала однаково необхідною для двох ворогуючих центрів біполярного світу.

Варто відзначити ще один вагомий фактор – розвиток електронно-обчислюваної техніки. Статистичні методи дослідження, без яких не можливе прогнозування, ґрунтуються на порівняно простих математичних формулах, однак потребують значних зусиль у обчисленні – без електроніки виконання було б значно довшим і менш ефективним. Відповідно, фактори науково-технічного розвитку та існуючої біполярної системи зумовили не тільки потребу у політичному прогнозуванні, але і необхідність у високому рівні результатів, так як помилка у прогнозі могла б занадто дорого коштувати [2].

На сьогоднішній день існує велика кількість різновидів політичних прогнозів, а саме: пошукові прогнози визначають можливі стани міжнародного процесу, нормативні – зорієнтовані на визначення термінів досягнення бажаного стану. Варто зупинитись на аналітичних прогнозах, що здійснюють науковий пошук нових методологічних концепцій. Прогнози-застереження і прогнози-розвідки спонукають суспільство до прийняття відповідних рішень чи провокують концептуальні визначення майбутнього для аналізу реакції міжнародної спільноти [5].

Розрізняють стратегічні міжнародні прогнози, що розраховані не менше як на 10–15 років, власне, грамотність складення таких прогнозів надовго зумовлює зовнішньополітичний вектор країни. Натомість тактичні міжнародні прогнози, часовий проміжок яких від 4 до 7 років, покликані безпосередньо допомагати у діяльності міністерств та комітетів, що курують міжнародні відносини. Завдяки ним корегуються довгострокові стратегічні прогнози, ймовірність помилки зменшується,

наближення до цілі, – забезпечення національних інтересів на міжнародній арені, – отримує вигляд цілком послідовного детального плану. Трансформації у країнах Центральної та Східної Європи розпочались із прогнозування і визначення стратегічної мети: подолати посткомуністичний синдром і увійти до спільноти Європейських держав (власне, якщо політична співпраця не у всіх країнах посідала пріоритетну позицію, то економічна і ціннісна (дотримання основних прав людини, тощо) складова була безумовною).

Самим вдалим, на наш погляд, стала співпраця таких країн як Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорська Республіка і Чеська Республіка (Вишеградський блок). Об'єднавшись 15 лютого 1991 р., країни допомогли одна одній досягти спільної стратегічної мети: стати частиною європейської спільноти. 1 травня 2004 р. – зазначені держави одночасно офіційно дослалися до Європейського Союзу. Не менш значимим є вступ держав Центральної та Східної Європи до Північноатлантичного військово-політичного союзу, з 1999 р. його членами стали Польща, Угорщина і Чехія, у 2004 р. – Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Румунія, Словаччина, Словенія, а в 2009 р. – Албанія і Хорватія.

Розуміння спільної стратегічної мети, об'єднання інтересів, проходження одночасно трансформаційних процесів усередині держав і підготовка до вступу в Європейський Союз, – так аналізує поступ країн Вишеградської групи Д. О. Мороз, – призвели до зміцнення держав на міжнародній арені [7]. Вірний прогноз щодо політичних коливань на пострадянському просторі, передбачення імперських амбіцій колишньої метрополії, дало поштовх до об'єднаних процесів задля власної безпеки, як з військової точки зору, так із економічної.

Різновидом тактичних прогнозів, їх складовими, є операційні прогнози, що розробляються відділами міністерств закордонних справ, посольств та іншими інституціями, діяльністю яких передбачене швидке реагування на міжнародну ситуацію. Термін тактичних прогнозів рідко доходить до року. Недарма президенти Польщі, Угорщини і Чехословаччини в м. Вишеград 15 лютого 1991 року підписали декларацію, яка послужила основою системи співробітництва. Становлення і розвиток цієї системи відбувався досить швидко (1991–1997 рр.), сам період називають «президентським» [7]. Велику роль у налагодженні співробітництва відіграли міністерства закордонних справ кожної з країн, які вчасно готували і пропонували необхідну документацію.

Отже, зауважимо, що ускладнення процесів розвитку міжнародних систем збільшує масштаби прогнозування, так як еволюціонує кількість і якість об'єктів. Важко переоцінити значення прогнозування із зростанням у їх складовій економічних, інформаційних, соціальних, екологічних та ін. часток.

Ще однією галуззю у прогнозуванні, не менш важливою, є прогнозування у сфері державного управління. Так як основними ознаками державно-управлінських рішень є спрямованість на вирішення проблеми і оформлення прийнятого рішення у вигляді нормативно-правових актів, то значення прогнозування стає очевидним – так як на втілення рішення використовуються державні ресурси, часто обмежені.

Прикладом ефективності втілення прогнозування, власне, у сфері державного управління, демонструє

трансформація у країнах Вишеградської групи. Д. О. Мороз, відзначає, що роки 1998–2004 можемо назвати консолідаційними, так як основою співпраці стало втілення національних інтересів на міжнародній арені країн-членів об'єднання, а саме, підготовка до вступу до Північноатлантичного альянсу та Європейського Союзу. До якісно нових результатів призвела співпраця на основі взаємодії широкого кола державних структур і представників громадськості [7].

Отже, наступні етапи державного управління умовно розподіляють на три групи – відповідно і типи прогнозування співвідносяться з конкретними видами управлінських рішень. Так, до прикладу, тактичні прогнози використовуються для прийняття організаційно-розпорядчих рішень. Визначення програмно-цілевих проектів відбувається після ознайомлення з результатами та рекомендаціями тактичних прогнозів, а найважливіші нормативно-правові державні управлінські рішення потребують ґрунтовних якісних стратегічних прогнозів [8].

На сьогоднішній день як у сфері прогнозування міжнародних відносин, так і у прогнозуванні і прийнятті державних управлінських рішень бачимо подібні проблеми. Зокрема, переважають операційні і тактичні прогнози, тоді як саме стратегічне бачення окреслює шлях і чітко визначає мету. Політичні прогнози мають містити насамперед предметно-практичні елементи, власне вказувати цей шлях, засіб, метод яким вчасно і ефективно можна втілити обрану ідеологію, стратегію.

Наступним терміном для розгляду пропонується «політична трансформація». Трансформаційні процеси зовнішньої політики країн Центральної та Східної Європи – це не тільки процеси історичних змін, але і політичної організації і політичної культури суспільств. Всі зазначені складові потребують окремого розгляду і, відповідно, сам термін «політичні трансформації» набуває певного змісту з більш вузьким спеціалізованим нахилом. Неможливо розділити трансформаційні процеси зовнішньої політики (зміни стратегічних цілей, орієнтирів, партнерів, тощо) без розуміння глибинних трансформацій політичної системи, особливо, аналізуючи країни Центральної та Східної Європи.

Трансформаційні зміни супроводжуються кардинальними або поступовими змінами характеру взаємовідносин між державою та громадянським суспільством, на думку О. П. Сіверської. Проблеми політичних та моральних цінностей під час перехідного етапу виходять на перший план. Отже саме вони є рушійною силою, тоді як соціальні та економічні зміни можуть або пришвидшити, або призупинити структурну трансформацію суспільства [10].

Професор О. В. Новакова розглядає поняття «трансформація» у єдності з поняттям «модернізація» (як необхідної складової політичного розвитку). Так як для якісно нових змін є необхідним вихід системи за межі стабільного функціонування, термін «політичні трансформації» пояснює цілеспрямовані зміни в суспільстві, безперечно, якісний рух до вдосконалення політичної системи. На думку, О. В. Новакової, специфіка поняття «модернізація» полягає в тому, що воно акцентує увагу саме на підвищенні функціональної здатності соціальних інститутів [9]. Відповідно, політичне прогнозування дасть можливість державі провести не просто реформування старої системи, а спрямує на

побудову якісно нової, злагоджене функціонування якої підвищить не тільки рівень життя населення, але і рівень довіри до політичних інститутів, до їх здатності задовольнити основні потреби суспільства.

Політичне прогнозування потребує чітких і правдивих вихідних даних. Базою для такого дослідження можуть служити дані соціології, зокрема, Н. Антановіч, вивчаючи доступні джерела дійшла висновку, що структурні перетворення у Східній Європі, зокрема, у пострадянських державах, мають яскраво виражений «хвилеподібний» характер. Утвердження національних інтересів у внутрішній політиці стикається з реакційною протидією, як наслідок, коливання у зовнішній політиці (від орієнтації на західноєвропейські держави, до спрямування на поглиблення інтеграції з колишньою метрополією). Н. Антановіч визначає окремий термін «пострадянська трансформація», який розуміє як складний і суперечливий процес, у ході якого необхідно одночасно створити демократичні політичні умови та ринкову економіку, при цьому має функціонувати дієздатна державність, що в стані втілити ці реформування. Так як для більшості пострадянських держав (виключення становлять Латвія, Литва, Естонія) виконання зазначених пріоритетів і до сьогодні залишається нереалізованими, країни опинились у стані політичного транзиту – структурні трансформації (як і державне будівництво) залишаються недостатніми для більшості суспільства. Проблемою на сьогоднішній день є дотримання верховенства права, відповідність формальних і неформальних інститутів, публічність політичного процесу. Н. Антановіч вважає, що встановлення демократії є як політичною цінністю, так і ціллю державного розвитку нарівні соціально-економічними перетвореннями, підвищенням правової і політичної культури [1].

Одними із найбільш ґрунтовних та актуальних досліджень даної проблематики є праці О. І. Брусиловської. Автор проаналізувала чинники, загальні риси та особливості політико-системних трансформацій у Центральної та Східній Європі. О. І. Брусиловська вважає, що успішність політичних трансформацій більшою мірою залежала від зовнішніх обставин, аніж від внутрішніх. На думку дослідниці, вплив західноєвропейських держав, США та впливових міжнародних організацій вплинув на якість і швидкість перетворень, не останню роль відіграли і ментальні особливості [3]: відповідно, є цілком закономірний розподіл на країни, що одразу ж здійснили трансформації у зовнішній політиці визначивши головним пріоритетом євроінтеграцію і вступ до НАТО (Латвія, Литва, Естонія, Чехія, Словаччина, Угорщина, Польща, Румунія, Болгарія, Словенія, Хорватія) і країни, які змінювали пріоритети відповідно до політичних вподобань керівників держави (Білорусь, Молдова, Україна). Відповідно, при проведенні політичного прогнозування, необхідно враховувати ментальні особливості і тенденції у кожній країні окремо і співставляти з очікуваннями суспільства втілення сподівань від своїх політичних лідерів.

Відповідно, при визначенні поняття «трансформація зовнішньої політики», щодо країн Центральної та Східної Європи, розуміємо якісні структурні зміни, у результаті яких поглиблюється політична терпимість, підвищується ступінь довіри громадян до інститутів влади, зростає повага до інтересів і прав національних

меншин, досягається консенсус з приводу базових цілей і цінностей суспільного розвитку європейських країн.

Політичне прогнозування трансформаційних процесів зовнішньої політики країн Центральної та Східної Європи зумовлене необхідністю зрозуміти роль зовнішньої політики у глобальних і регіональних процесах. Політичне прогнозування дає можливість усвідомити і врахувати, при прийнятті зовнішньополітичних рішень, суперечності взаємовідносин з країнами регіону. Узагальнення минулого досвіду дає нам можливість прогнозувати майбутнє, враховувати характерні риси й особливості зовнішньої політики кожної країни. Політичне прогнозування трансформаційних процесів має стати підґрунтям для аналізу тенденцій у зовнішньополітичній сфері держав Центральної та Східної Європи, а це, в свою чергу, надасть можливість враховувати їх у зовнішньополітичних зв'язках України із найближчими сусідами.

Заглиблюючись у вивчення запропонованої тематики, на наш погляд, неможливо уникнути нової теоретичної концепції названої «чорний лебідь», запропонованої Н. Н. Талемом, так як вона безпосередньо стосується прогнозів та прогнозування. Автор теорії піддає нищівній критиці творців економічного прогнозування, доводить, що світова економічна криза своїм стрімким розвитком і поширенням завдячує неготовності економічних систем, а непідготовлені системи – наслідок невірних прогнозів. Основна ідея – ми не знаємо, що може трапитись, не можемо передбачити «великі події», які змінять наш світ, але ми можемо готуватись до того, що рано чи пізно ці «події» обов'язково відбудуться [11]. Погоджуємось із цією думкою, у сучасних політичних прогнозах мають враховуватись як існуючі тенденції так і ймовірні.

Розглянувши термін «Центральна та Східна Європа», можемо спостерігати розбіжності авторів щодо його визначення. О. І. Брусиловська зазначає, що терміни Центрально–Східна та Південно–Східна Європа підкреслюють відмінності у розвитку країн, що мали більш швидкий розвиток від країн, що гальмували у проведенні реформ. Дослідниця вважає, що на сьогоднішній день більш коректним є термін «регіон Східна Європа», який включає всі посткомуністичні країни [4].

На думку Ю. О. Каганова, поняття Центрально–Східна Європа інтегрує певний регіон та нараховує наступні країни: Естонія, Латвія, Литва, Білорусь, Україна, Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Болгарія, Сербія, Чорногорія, Словенія, Хорватія, Македонія, Боснія і Герцеговина, Албанія. Відповідно, термін позначає, за Ю. О. Кагановим і окремих регіон для якого характерна спільна історія і дослідницьку концепцію, що використовується для аналізу цілого комплексу проблем [6].

Розуміння України як суб'єкта міжнародних відносин, розроблення стратегічної програми дій, докладені цілеспрямовані зусилля для її досягнення – всі ці завдання потребують, окрім безумовно, політичної волі та консолідації суспільства, вірних і своєчасних політичних прогнозів, відповідно до яких буде змога корегувати тактичні цілі. Використання політичних прогнозів під час аналізу тенденцій і процесів у зовнішній політиці, вміння їх враховувати, дасть Україні можливість при проведенні політичної трансформації, глибинних структурних змін у суспільстві, мінімізувати втрати від військової, економічної чи політичної агресії, а згодом виведе Україну на якісно новий рівень міжнародних зв'язків.

Список використаних джерел

1. Антановіч Н. А. Политические трансформации на постсоветском пространстве: парадигмы изучения и ключевые исследовательские проблемы / Н. А. Антанович // Социология. – 2007. – №2. – С.24–41.
2. Ахременко А. С. Политический анализ и прогнозирование: учебное пособие / А. С. Ахременко. – М.: Гардарики, 2006. – 333 с.
3. Брусиловська О. І. Політико–системні трансформації в регіоні Східна Європа (1989–2004): автореф. дис. ... д–ра політ. наук / О. І. Брусиловська; НАН України. Ін–т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2008. – 32 с.
4. Брусиловська О. І. Посткомуністична Східна Європа: зовнішні впливи, внутрішні зміни / О. І. Брусиловська. – Одеса: Астропринт, 2007. – 352 с.
5. Горбатенко В. П., Бутовська І. О. Політичне прогнозування: навч. посібник / В. П. Горбатенко. – К.: МАУП, 2005. – 152 с.
6. Каганов Ю. О. Центрально–Східна Європа як історичний регіон: зміст та еволюція концепції. – Режим електронного доступу: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/19/19/kaganov.pdf
7. Мороз Д. О. Формування системи багатостороннього співробітництва країн–членів Вишеградської четвірки (1991–2004 рр.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Дмитро Олександрович Мороз. – Київ: Б.в., 2006. – 19 с.
8. Муковський І. Т. Інформаційно–аналітична діяльність: навч. посібник / Муковський І. Т., Міщенко А. Г., Шевченко М. М. – К.: Кондор, 2012. – 224 с.
9. Новакова О. В. Методологічні аспекти дослідження процесів політичної трансформації та модернізації в сучасній Україні / Олена Вікторівна Новакова // Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі: Матеріали міжнародної науково–теоретичної конференції: 8–9 лютого 2006 р. / [укл. Г. О. Нестеренко; за ред. В. П. Беха]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С.61–64.
10. Сіверська О. П. Метод порівняльного аналізу та його значення для вивчення трансформаційних процесів сучасних політичних систем / О. П. Сіверська // Трансформація політичних систем на постсоціалістичному просторі: Матеріали міжнародної науково–теоретичної конференції: 8–9 лютого 2006 р. / [укл. Г. О. Нестеренко; за ред. В. П. Беха]. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – С.68–72.
11. Талей Н. Н. Антихрупкость. Как извлечь выгоду из хаоса / Нассим Николас Талей; Пер. с англ. Н. Карасва. – М.: колЛибри, Азбука–Аттикус, 2015. – 768 с.

References

1. Antanovych N. A. Politycheskye transformatsyy na post-sovet-skom prostranstve: paradyhmy yzuchenyya u klyuchevye yssledovatel'skye problemy / N. A. Antanovych // Sotsyolohyya. – 2007. – №2. – S.24–41.
2. Akhremenko A. S. Politycheskyy analiz y prohnozyrovanye: uchebnoe posobyie / A. S. Akhremenko. – M.: Hardaryky, 2006. – 333 s.
3. Brusylovs'ka O. I. Polityko–systemni transformatsiyi v rehionii Skhidna Yevropa (1989–2004): avtoref. dys. ... d–ra polit. nauk / O. I. Brusylovs'ka; NAN Ukrayiny. In–t svit. ekonomiky i mizhnar. vidnosyn. – K., 2008. – 32 s.
4. Brusylovs'ka O. I. Postkomunistychna Skhidna Yevropa: zovnishni vplyvy, vnutrishni zminy / O. I. Brusylovs'ka. – Odesa: Astroprynt, 2007. – 352 s.
5. Horbatenko V. P., Butovs'ka I. O. Politychne prohnozuvannya: navch. posibnyk / V. P. Horbatenko. – K.: MAUP, 2005. – 152 s.
6. Kahanov Yu. O. Tsentral'no–Skhidna Yevropa yak istorychnyy rehion: zmist ta evolyutsiya kontseptsiyi. – Rezhym elektronnoho dostupu: http://istznu.org/dc/file.php?host_id=1&path=/page/issues/19/19/kaganov.pdf
7. Moroz D. O. Formuvannya systemy bahatostoronn'oho spivrobitnytstva krayin–chleniv Vyshegrads'koyi chetvirky (1991–2004 rr.): avtoref. dys. kand. ist. nauk: 07.00.02 / Dmytro Oleksandrovych Moroz. – Kyiv: B.v., 2006. – 19 s.
8. Mukovs'kyi I. T. Informatsiyno–analychna diyal'nist': navch. posibnyk / Mukovs'kyi I. T., Mishchenko A. H., Shevchenko M. M. – K.: Kondor, 2012. – 224 s.
9. Novakova O. V. Metodolohichni aspekty doslidzhennya protsesiv politychnoyi transformatsiyi ta modernizatsiyi v suchasniy Ukraini / Olena Viktorivna Novakova // Transformatsiya politychnykh system na post-sotsialistychnomu prostori: Materialy mizhnarodnoyi naukovy–teoretychnoyi konferentsiyi: 8–9 lyutoho 2006 r. / [ukl. H. O. Nesterenko; za red. V. P. Bekha]. – K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2006. – S.61–64.

10. Sivers'ka O. P. Metod porivnyal'noho analizu ta yoho znachennya dlya vyvchennya transformatsiynykh protsesiv suchasnykh politychnykh system / O. P. Sivers'ka // Transformatsiya politychnykh system na post-sotsialistychnomu prostori: Materialy mizhnarodnoyi naukovo-teoretychnoyi konferentsiyi: 8–9 lyutoho 2006 r. / [ukl. H. O. Nesterenko; za red. V. P. Bekha]. – K.: NPU imeni M. P. Drahomanova, 2006. – S.68–72.

11. Taleb N. N. Antykhropkost'. Kak yzvech vyhodu yz khaosa / Nassym Nykolasy Taleb; Per. s anhl. N. Karayeva. – M.: koLybry, Azbuka–Attykus, 2015. – 768 s.

Borynska O. L., candidate of political science, docent of the Department of International Relations and International Information of Interregional Academy of Personnel Management (Ukraine, Kyiv), olga.borynska@gmail.com

The necessity political prediction of foreign policy transformation processes of the countries of Central and Eastern Europe

The article considers the problems of international political forecasting (long-term, tactical, operational forecasts) in the context of transformation processes of foreign policy of the countries of Central and Eastern Europe. It is shown that clearly defined strategic objectives, joining forces with partner countries around common issues and goals may enable a country to achieve the goal and take the appropriate place in the international arena.

Keywords: political prediction, transformation processes, political transformations, foreign policy, Central and Eastern Europe.

Боринская О. Л., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений и международной информации, Межрегиональная Академия управления персоналом (Украина, Киев), olga.borynska@gmail.com

Необходимость политического прогнозирования трансформационных процессов внешней политики стран Центральной и Восточной Европы

Рассматривается проблематика международного политического прогнозирования (долгосрочных, тактических, операционных прогнозов) в контексте трансформационных процессов стран Центральной и Восточной Европы. Доказывается, что ясно определенные стратегические ориентиры, объединение со странами-партнерами вокруг общих проблем и стратегических целей могут предоставить возможность государству достичь поставленной цели и занять соответствующее место на международной арене.

Ключевые слова: политическое прогнозирование, трансформационные процессы, политические трансформации, внешняя политика, страны Центральной и Восточной Европы.

* * *

УДК 327.7+659.4

Баланик А. Я., аспірантка, Донецький національний університет (Україна, Вінниця), balanikanna@gambler.ru
Чарських І. Ю., кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, Донецький національний університет (Україна, Вінниця), icharsk@gmail.com

Азійські Посли доброї волі ООН та особливості їхньої діяльності

Розглянуто місце і роль діяльності Послів доброї волі, що походять з країн Азії (Китай, Південна Корея, Японія) в контексті використання засобів зв'язків з громадськістю. За допомогою описативного порівняння, статистичного методу та спостереження встановлено, що Посли кожної з представлених країн мають свої особливості у співпраці з ООН та використанні засобів зв'язків з громадськістю. Виявлено, що на їхню результативність впливають три основних чинника: цивілізаційний, (трудолюбний менталітет японців, експортний чинник китаїців, нейтральний для корейців); індивідуальний (що полягає у сфері зайнятості кожного конкретного Посла та можливості вибору ним засобів зв'язків з громадськістю); ставлення до глобальної мережі Інтернет та використання її можливостей (що відіграє визначальну роль у підвищенні рівня популярності Посла за кордоном, а отже, підвищує шанси на інформування цим Послом якомога чисельнішої аудиторії). Доведено, що максимальна ефективність досягається при грамотному поєднанні всіх трьох чинників, практичним прикладом якої є діяльність Джекі Чана.

Ключові слова: Посол доброї волі ООН, піар в міжнародних відносинах, цивілізаційний чинник, Азія.

Організація Об'єднаних Націй – найбільша міждержавна організація світу, що покликана вирішувати величезну кількість міжнародних проблем у різноманітних сферах людської діяльності та діалогу. Недивно, що виключно політичних методів для цього виявляється недостатньо та доводиться підключати нові засоби та важелі, щоб вийти на новий рівень комунікації – діалог з населенням планети. З цією метою в 1954 році було створено інститут Послів доброї волі ООН, до якого в 1997 році додалися і Посланці миру ООН. Саме Посли мали стати якісно новими інформаторами для публіки про цілі та діяльність ООН на міжнародній арені.

В основі діалогу між організацією та представниками інституту Послів лежить білий піар та всі засоби та методи, які для нього характерні. Серед вчених, які присвятили себе вивченню зв'язків з громадськістю, можна перелічити наступних: С. Блек, Е. Л., Бернейз, С. Катліп, Ф. Джефкінс, Дж. Грюніг, Т. Хант, О. Баскін, П. Хенслоу, Р. Л. Хет, Е. Х. Коханов, С. В. Клягін, В. А. Мойсєєв, А. Н. Чуміков. В роботах цих авторів розглядаються багато аспектів такого явища, як «зв'язки з громадськістю», однак в них не сказано про Послів доброї волі чи Посланців миру, які успішно використовують методи та засоби, що взяли на озброєння спеціалісти галузі PR. Варто також зазначити, що деякі з Послів стали предметом розгляду авторів, що займаються питанням «дипломатії селебрітіс»: Дж. Вайсман, А. Купер, Л. Тсалікі [1] та інші. Знову ж таки: Послів включили до більш широкої категорії, не приділивши окремо уваги цьому інституту. Тому варто розглянути дипломатію знаменитостей, яка здійснюється представниками інституту Послів ООН з використанням засобів та методів PR.

Географія рекрутів ООН зараз є надзвичайно великою: це звання надається не тільки знаменитостям розвинених західних країн, але й представникам країн Азії, Африки, Південної Америки тощо. Метою даної статті є розгляд діяльності Послів доброї волі ООН азійського регіону – зокрема, Китаю, Японії та КНР в контексті використання засобів зв'язків з громадськістю, та виявлення особливостей, що впливають на результативність цієї діяльності. Згідно з метою обрано наступні методи: описативне порівняння, статистичний метод та спостереження. В попередніх роботах зазвичай порівнювались результати використання засобів піару (зادля промоушену ООН) Послами спільних професій в рамках окремої спеціалізованої установи ООН, в даній статті порівняння буде будуватися по трьох вищевказаних країнах. Ми навмисне не включимо до списку осіб, що будуть розглядатися нижче, представників ЮНІДО: це пов'язано з професійними особливостями даних Послів та роллю піару в їхній діяльності, а також Посланців миру, тому що їхня діяльність стала об'єктом інших досліджень. Отже, Послами доброї волі Китаю є: Пен Ліюань, Яо Чен, Джекі Чан, Джет Лі, Леон Лай; Південної Кореї – Чон Мьон Хун, Юна Кім; Японії – Тетсуко Куроянагі, Йохей Сасакава, Місако Конно.

Розглянемо ближче кожного з них. Серед китайських Послів можна зустріти Першу леді та співачку (Пен Ліюань) та акторів – Джекі Чана, Джета Лі, Яо Чен та Леона Лая. Всі вони співпрацюють з різними установами, використовують різноманітні засоби задля інформування громадськості про цілі та завдання ООН та мають власну аудиторію. Головною особливістю Першої леді Китаю (вона є Послом ВООЗ з питань СНІДу, звання отримала ще до перетворення на Першою леді) є те, що свою